

Naujoji lietuvių kalbos ir literatūros programa: ko ir kaip mokysis mūsų mokiniai?

**Parengė Rasa Povylienė
2017 – 08 – 29
Ukmergė**

2016 m. sausio 25 d. LR švietimo ir mokslo ministrė patvirtino naujas ***Lietuvių kalbos pradinio ugdymo ir Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo programas.***

Tikimasi, kad pagal naujas programas bus **nuosekliau mokoma raštingumo, stiprinami skaitymo gebėjimai.**

Programos įgyvendinimo laikas

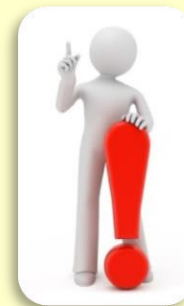
Nuo **2016 m. rugsėjo 1 d.** pagal naują lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą pradėjo mokytis **5, 7, 9 kl.** (gimnazijos I kl.) mokiniai.

Nuo **2017 m. rugsėjo 1 d.** pagal naująją programą mokysis visi **5 – 10 klasių** (gimnazijos I–II) klasių mokiniai.

Naujosios programos **tikslas**

„Nauja programa – svarbus žingsnis lietuvių kalbos ir literatūros mokymo kokybei gerinti. Stipriname lietuvių kalbą ne tik kaip komunikavimo priemonę, bet ir kaip **augančio žmogaus moralinio ir pilietinio ugdymo pagrindą**. Tikiu, kad ši programa **sustiprins lietuvių kalbos vaidmenį mokykloje, mūsų bendruomenėse ir padės ugdyti Lietuvos pilietį**“, - sakė tuometinė švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrėnienė.

Taip pat svarbu:

- * padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą;
- * atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą;
- * suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją;
- * ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimone.

Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo uždaviniai

Sudaryti sąlygas, kad mokiniai:

suprastų kalbos sistemą, įgustų reikšti mintis, kurti tekstus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia bei turininga kalba, atrastų lietuvių kalbos teikiamas kūrybos galias;

atrastų skaitymo malonumą, suvoktų literatūrą kaip meną, lavintųsi estetinę pajautą, išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais;

susipažintų su lietuvių ir kitų tautų literatūra, su lietuvių tautosaka, kitais Lietuvos kultūrai svarbiais tekstais, jų kalbine įvairove, išskiliomis kultūros asmenybėmis, kultūrai reikšmingais istoriniais įvykiais;

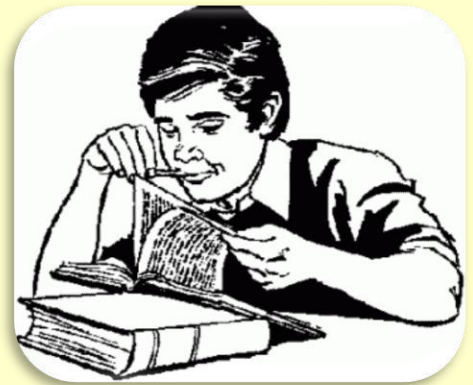
susipažintų su Europos kultūros tradicija, jos ištakomis; įžvelgtų jungtis tarp lietuvių ir užsienio literatūros kūrinių;

remdamiesi literatūra **formuotųsi**
moralines nuostatas, suvoktų
sąžiningumo, teisingumo, ištikimybės,
pilietinės atsakomybės bei kitų žmogaus
dorybių grožį, jų svarbą bendruomenės
gyvenime, ugdytųsi šias dorybes;

domėtųsi Lietuvos kultūriniu gyvenimu,
kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą
įvairiais informacijos kanalais, lavintųsi
savarankiško mąstymo gebėjimus.

Kompetencijų ugdymas

Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai ugdosi **bendrąsias** (*asmeninę, kultūrinę, mokėjimo mokytis, komunikavimo, socialinę pilietinę, pažinimo bei kūrybiškumo*) kompetencijas ir **dalykines** (*lingvistinę, diskurso ir literatūrinę*) kompetencijas.

Mokiniai ugdomosi šias **nuostatas**:

- * vertinti lietuvių kalbą kaip svarbią Lietuvos piliečio tapatybės dalį, kultūros raiškos būdą ir viešojo bendravimo priemonę;
- * suprasti lietuvių kalbos svarbą asmenybės ugdymuisi, saviraiškai, bendruomenės tapatybei ir jausti atsakomybę už savo kalbos turinį;
- * ugdytis asmeninį ryšį su lietuvių kultūros tradicija, gerbti ir vertinti kitų tautų kultūras, suprasti savo kultūrą kaip vertingą pasaulio kultūrų įvairovės dalį;

- * vertinti literatūrą kaip šaltinį, turtinantį asmens emocijas ir intelektą, ugdantį vaizduotę ir mąstymą; skaitant ir analizuojant literatūros kūrinius formuoti etines ir estetines vertybes;
- * semtis iš meno kūrinio gyvenimo išminties, mokytis geriau pažinti savo jausmus, mintis, išgyvenimus, patirtis, įsitikinimus, vertybines nuostatas;
- * branginti asmens ir tautos laisvę, tiesą, draugystę, bendruomenės solidarumą, asmens sąžiningumą, teisingumą, dorumą, atsakingumą kaip pamatines vertybes;

* plėtoti savo kūrybinius gebėjimus ir mąstymo įgūdžius; plėsti akiratį, mokytis mąstyti savarankiškai ir prisiimti atsakomybę už savo sprendimus;

* nuolat lavintis gerus kalbinius įgūdžius, ugdytis sąmoningo skaitymo ir turiningos raiškos poreikį; vertinti kalbos įgūdžius kaip mokymosi įgūdžių pagrindą.

Mokinių pasiekimai ir jų vertinimas

Žinios ir gebėjimai, kuriuos turi būti susiformavę dauguma mokinių, baigiančių atitinkamą kalbos ir literatūros ugdymo koncentrą, yra pateikiami **pagal ugdymo sritis** (*kalbėjimas ir klausymas, skaitymas ir rašymas, kalbos pažinimas*).

Vertinami mokinių **komunikavimo ir teksto suvokimo gebėjimai**, kalbos ir literatūros žinios, gebėjimai kurti tekstus taisyklinga sakytine ir rašytine kalba.

Integracija su kitais dalykais

Kalbinio ir literatūrinio ugdymo ryšius su kitais mokomaisiais dalykais lemia bendroji kultūrinė kalbos reikšmė: **kalba** **perimamas, kuriamas ir perduodamas visų dalykų turinys.**

Taigi kalbinis ugdymas **teikia pagrindus sėkmingam kitų dalykų mokymuisi.**

Ypač glaudžiai sietinas lietuvių kalbos ir literatūros dalykas su **istorija**: tik derinant šiuos mokomuosius dalykus įmanoma mokiniams perteikti Lietuvos pasakojimą, padėti suvokti Lietuvos istorinę raidą, jos kultūros tradiciją.

Kalbos ir literatūrinis ugdymas neatskiriamas nuo **meno dalykų – dailės, muzikos, teatro, kino**: juos sieja bendra meno ženklų kalba ir bendras dėmesys Lietuvos menų raidai. Mokiniam padedama suprasti šios kalbos universalumą ir įvairovę. Jie mokomi perskaityti ir interpretuoti literatūros kūrinių inscenizacijas ir ekranizacijas, suvokti melodijos svarbą dainai.

Kalbos žinios, įgytos lietuvių kalbos ir literatūros pamokose, padeda mokiniams suprasti **užsienio kalbų** sistemas ir sėkmingai šių kalbų mokytis.

Lietuvių kalbos pamokose nagrinėjamos temos ir problemos turi kultūrinį, pilietinį, dorovinį ir filosofinį pobūdį: jas svarstant svarbu pasitelkti **etikos, tikybos, pilietiškumo pagrindų** dalykų patirtis.

Ugdant loginį ir kūrybinį mąstymą lietuvių kalba sietina su **matematika**.

Informacijos paieška, naudojimasis elektroninėmis žodynų versijomis, elektroninėmis mokymo(-si) priemonėmis, teksto rengimas kompiuterinėmis programomis, pristatymų kūrimas suartina lietuvių kalbos ir literatūros pamokas ir su **informacinėmis technologijomis**.

Programos turinys

5 – 10 klasių lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo programoje didžiausias dėmesys skiriamas **raštingumo įgūdžiams** formuoti ir **skaitymo gebėjimams** stiprinti. Grijtama prie **tradicinių raštingumo ugdymo būdų** – diktantų ir atpasakojimų rašymo. Taip pat mokoma **modernių komunikavimo formų**: rašyti elektroninius laiškus, žinutes, dirbti su įvairiais šaltiniais internetinėje erdvėje.

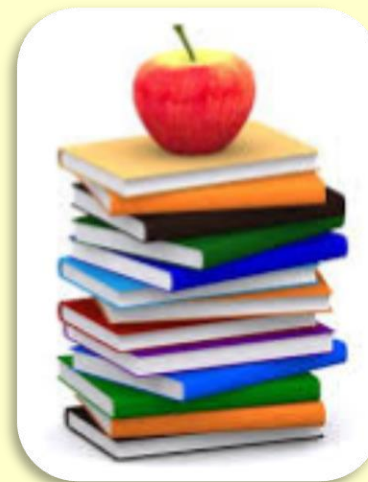
Dėmesys – ir **kūrybiškumo** ugdymui

Siekiant ugdyti mokinių kūrybiškumą
programoje numatyta daug kūrybinio
skirtingų žanrų tekstų – interviu, esė ir
kt. – rašymo praktikos.

Literatūrinis ugdymas

Į programą įtraukta meniniu požiūriu vertingiausia **lietuvių klasikos ir šiuolaikinė literatūra**, taip pat **užsienio literatūros kūriniai**, kuriuos skaito bendraamžiai kitose Europos Sąjungos šalyse.

Iš žinomų kūrinių įtraukta į programą:

5 – 6 klasė:

A. Lindgren pasirinktas kūrinys

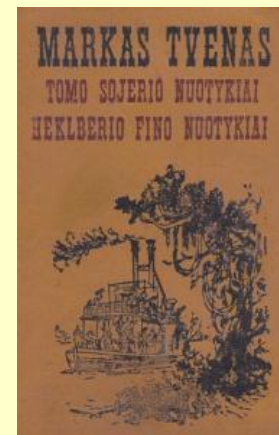
H. K. Anderseno pasirinkta pasaka

M. Tvenas (M. Twain) „Tomo Sojerio nuotyčiai“

V. Žilinskaitė „Robotas ir peteliškė“

Šatrijos Ragana „Irkos tragedija“

A. Maršalas (A. Marshall) „Aš moku šokinėti per balas“ ir kt.

7 – 8 klasė

K. Binkis „Atžalynas“

A. de Sent Egziuperi (A. de Saint- Exupéry) „Mažasis princas“

M. Šalčius „Svečiuose pas keturiasdešimt tautų“

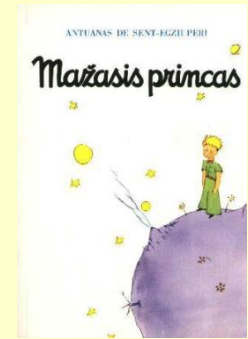
V. Šekspyras (W. Shakespeare) „Romeo ir Džuljeta“

K. Boruta „Baltaragio malūnas“

Č. Aitmatovas „Ilga kaip šimtmečiai diena“

D. Grinkevičiūtė „Lietuviai prie Laptevų jūros“

S. Šaltenis „Riešutų duona“ ir kt.

9 - 10 klasė

R. Gavelis „Jauno žmogaus memuarai“

I.Šeinius „Kuprelis“

O. Vaildas „Doriano Grėjaus portretas“

I.Simonaitytė „Aukštųjų Šimonių likimas“

Sofoklis „Antigonė“

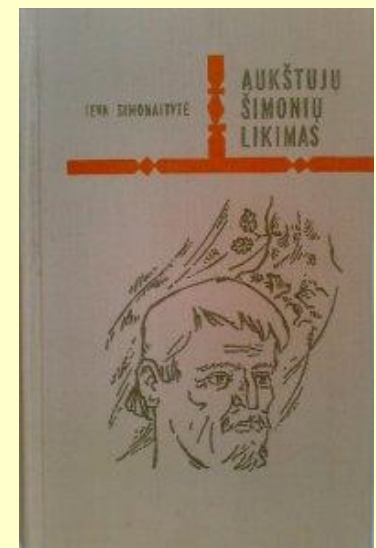
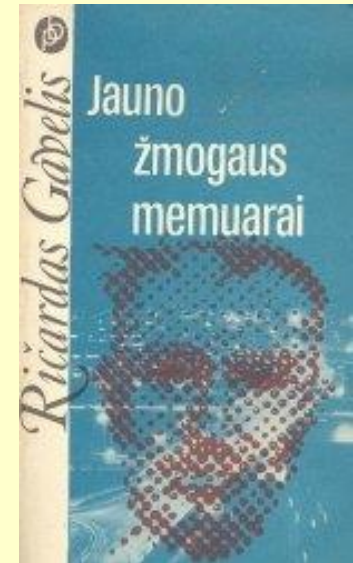
Dantė „Dieviškoji Komedija“

M. de Servantesas „Don Kichotas“

J. Grušas „Meilė, džiazas ir velnias“

W. Goldingas „Musių valdovas“

Dž. Orvelas „Gyvulių ūkis“ ir kiti

Rūpestį kelia:

laiku nepasirodantys **nauji vadovėliai**;
vadovėliuose mažai užduočių, tenka naudoti
pratybas, o tai papildomai kainuoja;
ribotos mokyklų **finansinės galimybės** įsigyti
naujus vadovėlius.

Amžinos, sunkiai išsprendžiamos **problemos**
(žmogiškasis faktorius): nemotyvuoti,
nemėgstantys skaityti, neraštingi (ne visi!)
mokiniai.

Jau įpratome, kad...

... šiais nuolatinių pokyčių laikais **lituanistas visada turi būti optimistas**, nes kitaip mūsų darbas neteks prasmės ir varys į juodą neviltį.

Tad visiems norisi palinkėti

**optimizmo, pedagoginio darbo džiaugsmo,
prasmingų ieškojimų ir džiugių atradimų,
skaitančių ir raštingų mokinių.**

**Ačiū už dėmesį.
Šviesios mokslo metų pradžios.**

